

Naturstyrelsen

NnpStraasoe@nst.dk

4. juli 2022
D22-465104

Offentlig høring af projektforslag for NNP Stråsø

Indledende bemærkninger til nærværende høring

I projektforslagene understreges, at i naturnationalparkerne er hensynet til dyrevelfærden i forvaltningen af de udsatte dyr afgørende. Dette er et beundringsværdigt mål, men som det fremgår af nærværende høringssvar mener Dyrenes Beskyttelse ikke at Naturstyrelsen er kommet over målstregen med dette.

Overordnet og sammenfattende finder Dyrenes Beskyttelse det overordentlig vigtigt at denne og de øvrige forvaltningsplaner indeholder udførlig og konkret beskrivelse af hvordan Naturstyrelsen vil sikre, at Dyrevelfærdslovens § 2 til enhver tid kan overholdes i forhold til de dyr, der er begrænsede af hegnene i naturnationalparkerne. Dette synes vi fortsat nærværende plan mangler.

Vi vil ydermere understrege, at vi mener, at det uden omhyggeligt individuelt tilsyn ikke vil være muligt at sikre overholdelsen af § 2.

Baggrund

Projektforslagene for naturnationalparkerne Almindingen, Stråsø og Tranum er nu sendt i offentlig høring. Det er dog ikke første gang Dyrenes Beskyttelse har haft mulighed for at kommentere planerne for de nævnte naturnationalparker. I december 2021 indsendte Dyrenes Beskyttelse bemærkninger til de daværende udkast til forvaltningsplaner for Almindingen, Stråsø og Tranum. Desværre kan vi se, at de bemærkninger, vi kom med dengang, stadig er relevante. De vil derfor i deres helhed være gentaget som afslutning på nærværende høringssvar.

Specifikke bemærkninger

Tilsynet

Afsnit 3.2 indleder med at fastslå, at der føres et proaktivt tilsyn med de udsatte dyr. Der følger en fin beskrivelse af karakteren af dette tilsyn, udarbejdelsen af forsknings- og erfaringsbaseret overvågningssystem og interne retningslinier. Der er dog i dette to alvorlige mangler:

- Et reaktivt tilsyn nævnes ikke.
- Dyrenes sundhedstilstand vurderes øjensynlig kun på bestandsniveau.

DYRENES BESKYTTELSE

Et proaktivt tilsyn er efter Dyrenes Beskyttelses mening en klar forudsætning for at undgå kriser for dyrene forårsaget af f.eks. fødemangel. Vi er derfor glade for de tanker man har gjort sig omkring netop det proaktive tilsyn. Det proaktive tilsyn på bestandsniveau er også tilstrækkeligt, når det gælder om at vurdere områdets bæreevne set ifht. dyrenes antal og gennemsnitlige sundhedstilstand. Dog mener vi ikke, det er tilstrækkeligt kun at vurdere det efter vækstsæsonen. Områdets bæreevne bør vurderes igen i februar, da det ofte er på dette tidspunkt eventuelle problemer med dyrenes velfærd (huld) begynder at vise sig.

Et proaktivt tilsyn er dog på ingen måde tilstrækkeligt, når det gælder det enkelte individs sundhedstilstand. Denne kan kun vurderes og sikres gennem individuelt tilsyn.

Dyrevelfærdsloven gælder det enkelte individ. Dette betyder, at Naturstyrelsen ved forvaltningen af alle dyr bag hegn skal sikre sig, at det *individuelle* dyrs tilstand ikke er i konflikt med lovens § 2. Tilsynet med dyrene skal således kunne sikre, at dyr, der er syge eller tilskadekomne, opdages tids nok til, at de enten får en passende behandling eller aflives uden unødigt ophold, hvis det vil være uforsvarligt at lade dyret leve. Dette er endvidere ved flere lejligheder understreget af miljøministeren. Det er således vigtigt at hæfte sig ved, at forpligtelserne overfor dyrene gælder det individuelle dyr. Men sådanne individuelle hensyn kan ikke sikres gennem tilsyn på bestandsniveau. Det kan de kun gennem et individuelt, reaktivt tilsyn.

Vurderingerne af bestanden (f.eks. gennemsnitligt huldscore) sammen med vurderingerne af vegetation, vejr, mv. kan anvendes til at trimme den proaktive forvaltning, som skal sikre dyrene mod sult. Det er dog ikke muligt ved et tilsyn på bestandsniveau at sikre at individuelle dyr, som kommer til skade eller rammes af pludselig sygdom, opdages tids nok. Kun det jævnlig individuelle tilsyn kan sikre dette. Dyrenes Beskyttelse mener derfor, at forvaltningsplanerne for alle naturnationalparker skal indeholde beskrivelser af hvordan, man vil sikre overholdelsen af Dyrevelfærdslovens § 2 for alle individuelle dyr bag og begrænset af hegnene. Måske det ville være en idé i forvaltningsplanerne at inkludere et resumé af de interne retningslinier for dyrevelfærd i naturnationalparkerne, som Naturstyrelsen er ved at udarbejde.

Vurdering af dyrenes sundhedstilstand

I 3.2 står, at der udarbejdes et overvågningssystem til bedømmelse af dyrenes sundhedstilstand (huldscore). Det er vanskeligt for os at forholde os til et overvågningssystem, som vi ikke har set. Vi vil understrege, at overvågningssystemet skal omfatte en beskrivelse af, hvordan de *enkelte* dyr vurderes, og hvordan man vil reagere ved forringet sundhedstilstand for det individuelle dyr.

Det er vigtigt at have fokus på, at der skal udarbejdes et unikt overvågningssystem for hver naturnationalpark. De store forskelle på lokalt klima, naturtyper, mv. fordrer, at der for hver naturnationalpark tages individuelt hensyn til dette i overvågningssystemet.

DYRENES BESKYTTELSE

Vi vil endvidere kraftigt understrege, at huldscore i sig selv langt fra er nok til at vurdere dyrenes sundhedstilstand. Huld skal kombineres med f.eks. adfærd, vomfylde, pelsens stand, reproduktiv status for intakte dyr, generelle sygdomsbillede, parasitbelastning, alder, osv. Det er selvsagt vigtigt, at vurderingerne foretages af personer med kompetencer indenfor sundhedsvurdering af f.eks. heste og kvæg.

Det er vigtigt at have for øje, at om vinteren velfærdsvurderes dyrene bedst i dårligt vejr (regn, blæst, temperaturer omkring frysepunktet). Her vil det ses tydeligst i forhold til f.eks. adfærd, om der er udfordringer med velfærden.

Vurdering af flokkene

I reproducerende flokke er det vigtigt ved tilsyn at vurdere, om flokkene er velfungerende uden f.eks. for meget rivalisering og slagsmål.

Faglige kompetencer vedrørende tilsynet af dyrene

Naturstyrelsen vil sikre, at der er de rette faglige kompetencer til at tilse dyrene. Dyrenes Beskyttelse savner en langt mere konkret beskrivelse af *hvordan* man sikrer disse kompetencer og mere specifikt hvilke kompetencer, Naturstyrelsen finder nødvendige. Derudover er det vigtigt med en beskrivelse af hvordan, man vil udvikle disse kompetencer, da viden om og kompetencer udi tilsyn med helårsgræssende dyr befinder sig på et niveau i dag, hvor vi må forvente en stejl udviklingskurve i de kommende år.

Parasitter

Tilsynet bør blandt andet indebære en undersøgelse af parasitter ved hjælp af gødningsprøver. Hvis det viser sig, at der er en stor belastning af f.eks. leverikter, skal der reageres på dette, f.eks. ved at udhegne arealer, som erfaringsvis kan være skyld i den store smitte. Denne del af tilsynet bør ligeledes være beskrevet i forvaltningsplanen.

Valg af dyr

Af flere årsager ville det være mere fordelagtigt, at der anvendes reproducerende kvæg frem for stude. Helårsgræssende kvæg på naturområder klarer sig bedre, når de har erfaring med dette liv. Og den erfaring opnås bedst ved at være født ind i livet som helårsgræsser. Ved at anvende stude forventer vi, at der vil komme et forsyningsproblem: At det bliver svært at skaffe kompetente stude. Dette risikerer at få en negativ effekt på dyrenes velfærd – især hvis der så vælges mindre kompetente stude for at opfylde et græsningsbehov.

I udkastet til projektbeskrivelse gøres opmærksom på, at fravalget af reproducerende kvægbestand kan reducere påvirkningen af eksempelvis vegetation og jordbund. Dette sker af hensyn til tænkte konflikter med friluftslivet og rimer meget dårligt med ønsket om at biodiversiteten skal have førsteret i naturnationalparken.

DYRENES BESKYTTELSE

En yderligere begrundelse for at fravælge reproducerende kvæg angives som at være udfordringer med at lokalisere og mærke kalve på så store arealer som naturnationalparker omfatter. Dette finder Dyrenes Beskyttelse bekymrende! En kalv følges med koen. Kan koen lokaliseres kan kalven også. Selv hvis kalven trykker vil den befinde sig indenfor en vis radius af koen og alt andet lige ikke være vanskeligere at finde på 2000 ha end på 100 ha. Dyrenes Beskyttelse er bekymret for, at dette er udtryk for tvivl fra Naturstyrelsens side mht. hvorvidt man vil være i stand til (eller vil afsætte ressourcerne til) at lokalisere alle udsatte græssere i forbindelse med tilsyn.

Forvaltning af kronvildt

Det fremgår af udkastet til projektbeskrivelse, at planen er at regulere krondyr af hensyn til de omgivende landbrugsarealer. Uden høje hegn har krondyrene adgang til omgivende landbrugsarealer og vil givet gøre brug af disse. Krondyrene vil således blive jaget både på statsejede og privatejede arealer udenfor naturnationalparken OG de vil i et vist omfang blive jaget (reguleret) i selve parken. Dette vil have en effekt på krondyrenes adfærd. Dels kan det have effekt på deres døgnrytme og dels kan det have effekt på deres adfærd overfor og flugtafstand til besøgende i naturnationalparken. Hvis der forventes flere besøgende til naturnationalparken end i dag, så er dette en uheldig kombination som i yderste konsekvens kan have negativ indflydelse på krondyrenes mulighed for at udnytte dele af naturnationalparken.

Ud over den forstyrrelsesproblematik, som jagt/regulering både i og udenfor naturnationalparken skaber, så vil den planlagte forvaltning af kronvildtet holde bestanden under det niveau, som ville være naturligt for området. Dette rimer meget dårligt med ønsket om at biodiversiteten skal have førsteret i naturnationalparken.

Dyrenes Beskyttelses bemærkninger fra december 2021 til udkastene til forvaltningsplaner for Tranum, Stråså og Almindingen naturnationalparker

Dyrenes Beskyttelse vil allerførst minde om, at Miljøministeren i forbindelse med vedtagelsen af lovforslaget om naturnationalparker gav følgende tilsagn:

1) "Miljøministeren giver **tilsagn** om at gennemføre en **særskilt evaluering af velfærden for de udsatte dyr i naturnationalparkerne, inklusive et pilotprojekt med teknologisk understøttelse af tilsynet**. Evalueringen vil blive gennemført højst to år efter, at dyrene er sat ud, og vil være et supplement til det løbende tilsyn med dyrene."

2) "Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri giver **tilsagn** om, at der i forbindelse med dispensation efter den med lovforslaget foreslåede bestemmelse i dyrevelfærdslovens § 20 a og fra bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af heste – således at tilsynet med de udsatte heste i en naturnationalpark kan udføres jævnligt og på bestandsniveau – vil blive fastsat vilkår om følgende:

• **Minimumsfrekvens for tilsynet på bestandsniveau i perioder med risiko for fødemangel og eventuel folingsæson inklusiv den sidste måned af drægtighedsperioden. Ved minimumsfrekvens forstås, at tilsyn udføres hver anden dag eller hyppigere.**

• **Udsætning af et begrænset antal heste i naturnationalparkens første år. Ved et begrænset antal heste forstås, at der, for med stor sikkerhed ikke at overskride området bæreevne, vil blive udsat højst halvdelen af det projekterede antal heste.**

3) ”Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri giver **tilsagn** om, at der i forbindelse med dispensation efter den med lovforslaget foreslåede bestemmelse i dyrevelfærdslovens § 20 a – således at tilsynet med de udsatte kreaturer i en naturnationalpark kan udføres på bestandsniveau – vil blive fastsat vilkår om følgende:

• **Minimumsfrekvens for tilsynet på bestandsniveau i perioder med risiko for fødemangel. Ved minimumsfrekvens forstås, at tilsyn udføres hver anden dag eller hyppigere.**”

Vi mener, dette kan afspejles tydeligere i de foreliggende udkast til forvaltningsplaner for Tranum, Stråsø og Almindingen.

Vi vil heller ikke undlade at bemærke, at vi vil anbefale, at der undlades søgt dispensation fra dyrevelfærdslovens § 3 og 9, da dette er den enkleste måde at overbevise om miljøministerens oprigtighed, når hun understreger, at der ikke må gås på kompromis med dyrevelfærden.

Generelle bemærkninger

Forvaltningsplanernes afsnit om ”Principper for forvaltning af de udsatte dyr” ligner noget ad vejen en gang copy and paste. F.eks. omtales kreaturer i Almindingen på trods af, at det andetsteds fremgår, at det er bison, kronstyr og dådyr, der tænkes sat ud i Almindingen. Her kunne vi tænke os mere konkrete og detaljerede planer møntet på de dyrearter, som er aktuelle for hver enkelt naturnationalpark – f.eks. afsnit om artsspecifikke udfordringer ifht. dyrevelfærden. Da der allerede findes mere artsspecifikke planer for f.eks. udsætning af dyr, udtagning af dyr og græsningstryk, tror vi på, at dette kan lade sig gøre.

Bemærkninger gældende alle tre udkast

Den nuværende formulering i afsnit 3.2:

”I risikoperioder (bl.a. hård frost og længevarende tørke) forventes tilsynet at ske hver anden dag eller hyppigere.”

bør strammes op som følger:

”I perioder med risiko for fødemangel (bl.a. ved frost og tørke) skal der udføres tilsyn hver anden dag eller hyppigere”.

”Forventes” er ikke godt nok – det SKAL foregå som lovet!

DYRENES BESKYTTELSE

I risikoperioder SKAL tilsynet intensiveres – endog til individniveau, især i de flokke, hvor der kan være fødende dyr. Vi forventer, at der i risikoperioder vil være individer, der af en eller anden grund er svagere end andre, hvorfor tilsynet skal intensiveres til individniveau.

Derudover har vi følgende kommentarer:

Vi ved, at der har været problemer med stor parasitbelastning hos bisonerne på Bornholm. Derfor mener vi, at man skal holde nøje øje med parasitbelastningen hos dyrene i alle NNP (og modvirke den ved altid at anvende flere forskellige arter græssere). Man vil kunne forestille sig, at der vil være områder, hvor dyrene opholder sig/æder mere tæt, hvorfor de vil kunne smitte hinanden.

Når dyrene vurderes efter huldscore, er det vigtigt, at vejrlig og årstid tages med i betragtning – og i øvrigt også, om der er drægtige dyr. Drægtige dyr har større behov for føde, og man vil forvente højdrægtige dyr i den periode, hvor fødemængden er mest reduceret – i april måned.

Vi anbefaler, at dyrene får adgang til mineraltilskud.

Vi vil anbefale, at der anvendes reproducerende kvæg frem for stude. Helårsgræssende kvæg på naturområder klarer sig bedre, når de har erfaring med dette liv. Og den erfaring opnås bedst ved at være født ind i livet som helårsgræsser. Ved at anvende stude forventer vi, at der vil komme et forsyningsproblem: At det bliver svært at skaffe kompetente stude. Dette risikerer at få en negativ effekt på dyrenes velfærd – især hvis der så vælges mindre kompetente stude for at opfylde et græsningsbehov.

Med venlig hilsen

Lena Rohn
Fødevarer- og Miljøpolitisk chef

Michael Carlsen
Biolog, projektleder